

УДК 282:262.7+316.422

СЕКУЛЯРИЗАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ 2015 р. УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР: ПРОЯВИ І ВИКЛИКИ

Олег Єзрешій

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Україна, 76009, м. Івано-Франківськ, вул. Молодіжна 52 б/6
e-mail: Ludyna@ukr.net

Нині стрімко зростає вага історичних знань. Адже саме історична наука, застосовуючи екстраполяційний підхід, здатна здійснити випуклий аналіз суспільних процесів, що відбуваються сьогодні, побачити виразні позитиви, можливості, але й ідентифікувати виклики, що постають перед сучасною людиною. Адже сьогодні нерідко характерне втратою сакральних архетипів минулого, дистанціюванням від традиційних засад повсякденності історичних українців. Значною мірою саме тому питання прагматології історичної науки нині вважається одним із найважливіших. У час стрімкої технізації життя, усталення суворих правил ринкових відносин цілком законірно, що постає проблема прикладного характеру набутих історичних знань, розставлення відповідних акцентів [21].

Цілком зрозуміло, що у сучасних умовах простежується особлива увага до соціальної історії, яка здатна уважніше проаналізувати життєдіяльність історичної людини. У центрі таких досліджень знаходиться людина минулих епох, – з її етосом (стилем життя), менталітетом, ступенем релігійності, побутовими умовами, дозвіллям, рівнем інтелекту тощо [9]. Прискіпливий погляд на повсякденність дозволить, на наш погляд, окреслити ступінь секуляризації чи навпаки – сакралізації історичного соціуму, а також екстраполювати отримані знання на сьогоднішній день. У широкому дискурсі істориків, релігієзнавців, філософів, юристів, богословів, священнослужителів відзначається, що секуляризація як явище не обмежується лише позбавленням Церкви маєтностей чи зменшенням впливу релігії на освітнє життя. Секуляризація – значно випукліший, об'ємніший процес, який охоплює передусім повсякденне життя суспільства [8].

На нашу думку, дуже промовистими щодо секуляризаційних проявів, які обіцяють кардинально позначитися на українському пощоденні сучасної доби, стали події 2015 р., зокрема, розробка Конституційною Комісією нових частин Конституції які стосуються прав людини та прийняттям Верховною Радою України, 12 листопада 2015 р., так званої антидискримінаційної поправки до Трудового кодексу України.

Відомо, що у березні 2015 р. Президент України Петро Порошенко створив Конституційну Комісію та поклав на неї завдання забезпечення широкого громадського та професійного обговорення пропозицій щодо проведення конституційної реформи в Україні. Своєю чергою, Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО) спрямувала до Конституційної Комісії свої пропозиції щодо вдосконалення положень Основного Закону України. Зокрема, 15 червня 2015 р. у ході спеціально скликаної прес-конференції представники українських християнських деномінацій: Віктор Алексеєнко – Головуючий у ВРЦіРО, керівник Церкви адвентистів сьомого дня в Україні; архієпископ Євстратій (Зоря) – секретар Священного Синоду Української Православної Церкви Київського Патріархату, митрофорний протоієрей Олекса Петрів – керівник Департаменту зовнішніх церковних зв'язків Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ), кандидат юридичних наук; пастор Анатолій Козачок – старший пресвітер Київського об'єднання громад Церкви ХВС України запропонували закріпити у Конституції тезу, що цінність життя людини та її право на життя визнаються державою «від зачаття й до природної смерті», наголосивши при цьому, що шлюб конституційно визначається як «сі-

мейний союз між чоловіком і жінкою» [18].

На думку релігійних діячів, запропоновані Конституційною Комісією нові формулювання положень про права і свободи людини містять у собі серйозні загрози для інституту сім'ї в Україні, традиційних для українського суспільства взаємовідносин подружжя як союзу чоловіка та жінки, а також створюють підґрунтя для легалізації неприйнятних для морального здоров'я та природного розвитку суспільства одностатевих партнерств. Зокрема, через введення поняття «генетичних характеристик» у статтю про заборону дискримінації, що є неприйнятним для морального здоров'я та природного розвитку суспільства» [17]. Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій повторно звернулася до Президента, Конституційної Комісії та Верховної Ради із роз'ясненням своєї позиції на захист традиційних сімейних цінностей. У своїх зверненнях ВРЦіРО наголошує на необхідності врахування у той чи інший спосіб засад самобутності та традиційних для українських громадян принципів людських взаємовідносин, та застерігає владу від прийняття вище згаданих конституційних норм.

16 липня 2015 р. Глава Української Греко Католицької Церкви, Блаженніший Святослав Шевчук звернувся листом до Голови Верховної Ради України, голови Конституційної комісії Володимира Гройсмана у справі змін до Конституції України. У листі священнослужитель зауважив, що практично всі пропозиції змін до Конституції України, які висловила Всеукраїнська рада Церков і релігійних організацій у листі від 12 червня 2015 р. та представляла їх на робочих засіданнях Робочої групи, були відхилені. Замість них було враховано протилежні за суттю пропозиції до нової редакції Конституції України, запропоновані окремими членами Комісії. *(У проекті конституційної комісії Розділу II Конституції України станом на 15 липня 2015 року взагалі не було визначення шлюбу, лише зазначено, що «право на шлюб, створення сім'ї гарантуються законом»)*. Ці формулювання, на думку Святослава Шевчука, містять у собі серйозні загрози для інституту сім'ї в Україні, традиційних для укра-

їнського суспільства взаємовідносин подружжя як союзу чоловіка та жінки, а також створюють підґрунтя для легалізації неприйнятних для морального здоров'я та природного розвитку суспільства одностатевих партнерств (статті 27 і 35 проекту) [7]. На переконання Блаженнішого, покликатися на європейський досвід у цьому випадку є недоречним, адже у країнах Європейського Союзу є протилежні погляди на питання антидискримінаційного законодавства, шлюбу та сім'ї, правових можливостей для представників сексуальних меншин. Зокрема, Польща, Хорватія, Угорщина, Італія, будучи членами Європейського Союзу, демонструють свою відданість традиційним сімейним і моральним цінностям, маючи заборону одностатевих партнерств на законодавчому рівні, а у деяких країнах і в тексті конституції.

Характерно, що «вестернізація» (запозичення західноєвропейського стилю життя у царині економіки, політики, освіти, культури і повсякденного життя) України на сучасному етапі має двійну «природу». Поряд з позитивними якостями – боротьба за права людини, високий рівень громадянського суспільства та правової держави, поступово набувають широкого розповсюдження і суперечливі соціальні явища, що засвідчують саме секуляризаційні риси сьогодення (гендерна ідеологія, легалізація одностатевих шлюбів, евтаназія, ювенальна юстиція й ін.).

19 липня 2015 р. Глава УГКЦ Святослав Шевчук, перебуваючи на Тернопільщині, у Марійському духовному центрі Зарваниця, закликав депутатів Верховної Ради України, які були присутні на Всеукраїнській прощі, а також духовенство та мирян стати на захист інституції сім'ї, як нерозривного союзу між чоловіком і жінкою [19]. До слова, 1 жовтня 2015 р. під час зустрічі Глави УГКЦ з народним депутатом України, лідером парламентської фракції «Самопоміч» Олегом Березюком сторони висловилися про неприпустимість вносити зміни до Другого Розділу Конституції України без широкого обговорення та без урахування культури і традицій українського народу. «Тут ще слід додати й засадничу тезу про те, що людський закон, який не є згідний зі Зако-

ном Божим – це беззаконня», – підсумував Блаженніший Святослав [5].

Своєю чергою, 23 липня 2015 р. прокоментував запропоновані Конституційною Комісією України нові формулювання положень про права і свободи людини також Голова Конференції Єпископів Римо-Католицької Церкви в Україні Архієпископ-Митрополит Львівський Мечислав Мокшицький. Він, зокрема, відзначив: «Інтеграція України в об'єднану Європу можлива виключно на засадах збереження християнських цінностей, які впродовж двох тисячоліть формували духовне обличчя нашого континенту. Не є винятком Україна, яка в статті 21 свого Сімейного Кодексу чітко визначила, що «шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка». Священнослужитель висловив сподівання, що Президент України Петро Порошенко, Конституційна Комісія та Верховна Рада України прислухаються до голосу Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій, яка повторно адресувала їм Звернення із роз'ясненням своєї позиції та застерегла владу від зазіхань на сімейні цінності в новій Конституції України» [20].

15 липня 2015 р. з ініціативи Альянсу громадських організацій «Україна за сім'ю» та Всеукраїнського благодійного фонду «За гідність людини» у Києві біля приміщення Верховної Ради України пройшов мітинг з вимогою до народних депутатів зберегти у новій Конституції України статті про сім'ю. Мітингувальники рішуче протестували проти ймовірного виключення з редакції нової Конституції України визначення шлюбу, як союзу чоловіка і жінки та запровадження у проект документу дефініції «сексуальна орієнтація» у контексті статті про заборону дискримінації. Норма діючої Конституції дає чітке визначення «шлюбу»: Стаття 51. «Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї». Водночас, у проекті змін до Конституції цю статтю переписали кардинально: «Стаття 27. Право на шлюб, створення сім'ї гарантується законом. Кожен з подружжя має рівні права і обов'язки в шлюбі і сім'ї». Також у Конституцію пропонується ввести принципово нову норму – про заборону

дискримінації, а також запровадити термін «сексуальна орієнтація». Експерти переконані, що завданням цих нововведень є усунення всіх конституційних і законних перешкод для легалізації одностатевих цивільних партнерств і так званих одностатевих «шлюбів». Учасники національної кампанії закликали українських громадян не упустити історичного моменту і прийти на акцію «Збережемо сім'ю в Конституції». Мітингувальники також висунули дві основні вимоги до парламентарів: 1) Захистити традиційні сімейні цінності та не допустити вилучення з Конституції визначення шлюбу як союзу одного чоловіка й однієї жінки; 2) Не допустити появи у Конституції штучної і протиправної дефініції «сексуальна орієнтація» [10].

16 вересня 2015 р. прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк у Митрополичому будинку Національного заповідника «Софія Київська» зустрівся з членами Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. Під час зустрічі Прем'єр-міністр України виступив на захист сімейних цінностей: «Змін до Конституції України, які б підривали основи духовності та моралі, не буде!» – наголосив Арсеній Яценюк, відповідаючи членам Ради Церков. Проблему конституційного процесу порушив Предстоятель Української Православної Церкви Київського Патріархату Філарет, наголосивши, що зміни до Конституції України не повинні вноситися таким чином, що під гаслами захисту прав людини будуть руйнуватися основи традиційної сім'ї та подружжя як союзу чоловіка та жінки [22].

Зрештою, 12 вересня 2015 р. українці розпочали збір підписів для подачі електронної петиції Президенту України П. Порошенку з вимогою неприпустимості вилучення з Конституції України визначення шлюбу як союзу чоловіка та жінки та неприпустимості появи у Конституції України нового визначення «сексуальна орієнтація», а також вимоги щодо захисту життя людини від зачаття до природної смерті [2]. У жовтні 2015 р. протосинкел Львівської Архиепархії УГКЦ Венедикт (Алексійчук) закликав українців засвідчити свою позицію та підтримати вищезазна-

чену Вимогу до Президента України й інших органів державної влади. «Цього року робоча група з питань змін до Конституції України, – читаємо у зверненні священнослужителя, – намагалася видалити з Конституції визначення сім'ї як союзу чоловіка і жінки, що є прямим намаганням перекреслити християнські сімейні цінності. Не маємо права мовчати і залишатися байдужими в час, коли ворожі сили хочуть перетворити нашу країну на духовну і культурну руїну» [6]. Владика Алексійчук побоюється загрози нового тоталітаризму, цього разу ліберального тоталітаризму, який за висловленням священнослужителя, посягає на «радикалів-християн», що неухильно дотримуються традицій Церкви: «Я можу не годитися з тими чи іншими радикальними особами, які висловлюють позиції в Церкві, але чому ми в сучасному демократичному ліберальному суспільстві не дозволяємо комусь бути таким радикальним? Якщо ми демократи, то чому ми кажемо, що боремося за права якихось меншин і не боремося за права традиційних поглядів Церкви? Чому ми не шануємо їхні права? Чому ми критикуємо їхній підхід? Ми ж демократи, і якщо ми є правдивими демократами, то давайте демократично ставитися до всіх. А то ми є демократами лише для тих, для кого хочемо бути демократами, але не є демократами для інших осіб, які прагнуть говорити про вчення Церкви, про цінності Церкви і не тільки говорити, але й жити згідно з ними. Ми тоді не є демократами, а є тоталітаристами, авторитаристами. І коли подивитися на сучасні підходи на захист тих чи інших меншин, то виглядає, що то є тоталітаризм» [3].

Чималого громадського резонансу отримало обговорення Верховною Радою України проекту нового Трудового кодексу, у листопаді 2015 р. При голосуванні 5 листопада депутати не підтримали поправку, озвучену народним депутатом Іриною Герашенко, щодо заборони дискримінації у трудовій сфері за ознакою сексуальної орієнтації. За її словами, це доповнення до проекту Трудового кодексу є необхідним для отримання Україною безвізового режиму з Євросоюзом поряд з іншими зобов'язаннями.

Водночас, у Верховній Раді, як і в суспільстві у цілому, є чимало противників подібного тлумачення антидискримінаційного законодавства. Під час обговорення проекту народний депутат Павло Унгурян зокрема зауважив: «Спеціальний статус сексуальних меншин неприпустимий. Вони сьогодні не дискримінуються аж ніяк, і багато країн, які вступили в Європейський Союз, вони ці норми не імплементували. Це стосується і Хорватії, і Румунії, і Угорщини, і країн Балтії». Інший парламентар, Дмитро Тимчук, який також голосував проти такої поправки, так прокоментував свою позицію: «Не бачу сенсу взагалі кричати про необхідність захисту від дискримінації там, де її у нас зроду не було. Якщо це не так, і є в Україні така системна проблема (у сфері, яку регулює Трудовий кодекс, тобто у сфері праці) – чекаємо на факти» [12]. Речник УПЦ Київського Патріархату архієпископ Євстратій (Зоря) відзначив, що «віднесення «сексуальної орієнтації» до юридичної категорії «права людини» – маніпуляція. Ні у Декларації прав людини (ООН), ні в Європейській Конвенції серед прав людини «сексуальна орієнтація» не зазначена». Раніше з цього приводу свою позицію визначила також Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій. Глави 18 релігійних об'єднань підписали Декларацію, в якій зазначили: «Ми не виступаємо за дискримінацію осіб, які вважають себе гомосексуалістами, але ми категорично проти того, щоб гомосексуальний спосіб життя й поведінка трактувалися як природні, нормальні й корисні для суспільства й особистості. Ми проти того, щоб гомосексуалізм пропагувався, як варіант норми статевого життя і щоби держава заохочувала своїх громадян до одностатевих сексуальних стосунків» [12]. Глави церков, зокрема Предстоятель УПЦ КП Патріарх Філарет, запропонували парламенту у статті про заборону дискримінації у трудових відносинах замість слів «сексуальна орієнтація» та «гендерна ідентичність» вказати – «ставлення до статевих відносин», що не суперечить християнським постулатам. Таку пропозицію низка народних депутатів зареєструвала в якості альтернативного законопроекту № 3442-1 [4].

Разом із тим релігійні діячі в окремій Заяві підтримали євроінтеграційні прагнення українського народу. Проте вони зауважили: «Сучасна об'єднана Європа має не лише здобутки. Чимало в ній того, що потребує змін чи виправлення – так само, як і наш власний український дім. Традиційні релігійні, культурні, сімейні та моральні цінності, на яких століттями ґрунтувалося життя народів Європи, – дорогоцінний скарб, який ми повинні цінувати, спільно берегти, захищати і примножувати» [12].

Попри те, що 10 листопада 2015 р. Верховна Рада України повторно відхилила проект закону «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України (щодо гармонізації законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації із правом Європейського Союзу)» [11], Президент України Петро Порошенко закликав парламентарів прийняти такі антидискримінаційну поправку до Трудового кодексу, яка передбачає, зокрема, заборону прямого або непрямого обмеження прав працівників незалежно від статі, гендерної ідентичності та сексуальної орієнтації [16].

Урешті 12 листопада 2015 р. Верховна Рада України внесла антидискримінаційну поправку до Кодексу законів про працю. За відповідне рішення у цілому проголосувало 234 народні депутати. Згідно з текстом законопроекту, забороняється будь-яка дискримінація у сфері праці залежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального й іноземного походження [14].

Розгляд законопроекту відбувався без широкого обговорення та без розгляду вказаного нами вище альтернативного законопроекту № 3442-1 із компромісними формулюваннями, без доопрацювання пропозованих змін під час підготовки до другого читання, з кількаразовими голосуваннями за одне і те саме питання. До того ж прийнятий парламентарями законопроект № 3442 не містить жодних застережень щодо можливості церквам і релігійним організаціям відмовляти у працевлаштуванні особам нетрадиційної сексуальної орієнтації через те, що їх спосіб життя не відповідає наявним

для релігійних інституцій моральним вимогам.

На внесення Верховною Радою України, 12 листопада 2015 р., антидискримінаційної поправки до Кодексу законів про працю, різко відреагували релігійні організації та представники Церков. У зверненнях до Верховної Ради релігійні діячі заявили, що на фоні існуючого антидискримінаційного законодавства наполегливе доповнення трудового кодексу поняттями «сексуальна орієнтація» та «гендерна ідентичність» може сприйматися як «один із перших кроків до легалізації в Україні так званих одностатевих шлюбів (реєстрації одностатевих партнерств)», що є неприпустимим і згубним для суспільства. На переконання Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій, проголосовані поправки «служують приводом для розпалювання ворожнечі всередині суспільства, сприяють спробам розколоти його та дискредитувати європейські очікування громадян України» [15]. Глава УГКЦ Святослав Шевчук зазначив, що терміни «гендерна ідентичність та сексуальна орієнтація» вносять термінологічну дезорієнтацію і можуть стати небезпечним прецедентом для українського законодавства. Вибір, на думку священнослужителя, зроблено ж не на користь свободи, недискримінації та Європи, а на користь нової антилюдської та дискримінаційної ідеології гендеру, яку одностатєво засудили католицькі єпископи на останньому папському Синоді [1].

Єпископ-помічник Кам'янець-Подільської єпархії Римо-католицької Церкви Радослав Змітровіч уведення гендерної ідеології на рівні українського законодавства назвав «зрядям ідеологічної колонізації України». Священнослужитель додав: «Керівники нашої держави, певно, не бачать цього виразно, і під тиском частини європейських еліт, які відмежувалися від християнських коренів, що з них виросла сила і культура Європи, – пішли на поступки, здавалось би, невинні. Ми маємо їм допомагати, пояснювати і переконувати, що Україна має йти власним шляхом, згідним із природою і християнськими коренями. Тільки тоді Україна матиме майбутнє». На думку єпископа Р. Змітровіча, дорога, яку нині вибрали чимало представників євро-

пейських владних кіл, «провадить до урвища, бо це дорога безбожництва і заперечення законів природи. Ми врятуємося, коли підемо своєю дорогою – дорогою, яку вибрали наші предки, вирішуючи стати охрещеною Київською Руссю» [13].

Нинішня постмодерна доба видається напрочуд контрастною. З одного боку, сучасна людина користується низкою цивілізаційних благ (національна і соціальна свобода, високий рівень освіченості та інтелекту, належні побутові умови тощо), за які історичній людині доводилося лише боротися. Та з іншого, усі зазначені вище цивілізаційні феномени залишаються такими лише у випадку правильного користування ними. Історично (в умовах Середньовіччя, ранньомодерної доби, в умовах пізнього нового часу) Церква критично сприймала відцентрові ознаки (національні та соціальні рухи, антимонархічні гасла), підтримуючи вертикальну побудову соціуму. Державна та суспільна вертикаль, на горі якої знаходиться монарх, уважалася священною, сприймалася запорукою земного порядку. Горизонтальна ж побудова цивілізації (республіки замість монархій, національні державні утворення замість імперій, широкі права громадян, плюралістичні ідеології) сприймалася як своєрідна загроза сакральним архетипам.

Починаючи з 1960-х рр. (котрі вважаються вагомим історичним зламом, стрімким розгортанням ліберальної ідеології) спостерігатимемо значне прискорення процесів секуляризації. «Сексуальна революція» 1970-х рр. в Європі, стрімке поширення масової культури – промовисте підтвердження вище зазначеної тези про секуляризацію повсякденного життя. Починаючи з 1980-х рр. у країнах Бенілюксу та Скандинавії розглядаються перші законопроекти, які з позицій політкоректності сприйматимуть одностатеві партнерства. У сучасному законодавстві значної кількості європейських держав тою чи іншою мірою відображається ставлення до одностатевих шлюбів. Можна постежити своєрідну «еволюцію» – незареєстроване співмешкання / зареєстроване партнерство / шлюб. Зазвичай, законодавче врегулювання одностатевих взаємин розпочиналося саме з прийняття парламентом характерних антидискримі-

наційних поправок і внесення відповідних норм до Основного закону країни.

Секуляризаційні тенденції в Україні 2015 р. задля глибшого пізнання проблеми варто розглядати у широкому цивілізаційному ключі, різносторонньо вивчаючи європейський досвід. Водночас слід пам'ятати, що однією із засадничих рис української ментальності є релігійність, яка аж ніяк не пов'язана з політкоректним ставленням до одностатевих шлюбів. На наш погляд, прийняття секуляризаційних законів становить загрозу національній і релігійній ідентичностям.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Блаженніший Святослав про внесення депутатами Верховної Ради антидискримінаційної норми в трудове законодавство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/blazhennishiy-svyatoslav-pro-vnesennya-deputatami-verhovnoyi-radi-antidiskriminaciyanoi-normi-v>
2. Вимога щодо неприпустимості видалення з Конституції України визначення шлюбу як союзу чоловіка і жінки, а також щодо захисту життя людини від зачаття до природної смерті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/vimoga-shchodo-nepripustimosti-vidalennya-z-konstituciyi-ukrayini-viznachennya-shlyubu-yak-soyuzu>; – Режим доступу: <https://petition.president.gov.ua/petition/6556>
3. Владика Венедикт: теперішній світ вимагає від Церкви, щоб вона проповідувала Антихриста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/vladika-venedikt-teperishniy-svit-vimagaie-vid-cerkvi-shchob-vona-propoviduvala-antihrista>
4. Всупереч регламенту, Верховна Рада знов розгляне правки щодо недискримінаційної сексменшин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/vsuperech-reglamentu-vr-znov-rozglyane-pravki-shchodo-nediskriminaciyi-seksmenshin>
5. Глава УГКЦ з лідером парламентської фракції «Самопоміч» обговорили зміни до Конституції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/glava-ugkc-z-liderom-parlamentskoyi-frakciiyi-samopomich-obgovorili-zmini-do-konstituciyi-ukrayini>
6. Греко-католиків закликають підтримати вимогу до Президента щодо неприпустимості видалення з Конституції України визначення шлюбу як союзу чоловіка та жінки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/greko-katolikiv-zaklikayut-pidtrimati-vimogu-do-prezidenta-shchodo-nepripustimosti-vidalennya-z-...>; Греко-католиків закликають стати на підтримку святості шлюбу [покрокова інструкція] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/greko-katolikiv-zaklikayut-stati-na-pidtrimku-svyatosti-shlyubu-pokrokovaya-instrukciya>
7. Зміни до Конституції загрожують інституту сім'ї в Україні, – Святослав Шевчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/2015/07/138202>
8. Колодний А. Феномен українського православ'я / Анатолій Колодний // Історія релігій в Україні: науковий щорічник. – Львів: Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії; вид-во «Логос», 2014. – Кн. II. Історія. – С. 106-116; Щедрін А. Феномени «New Age» як

індикатор соціокультурних трансформацій сьогодення / Анатолій Щедрін // Історія релігій в Україні: науковий щорічник. – Львів: Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії; вид-во «Логос», 2014. – Кн. II. Історія. – С. 117-125; Грушева Т. Відповідь українського православ'я на виклики сучасності / Тетяна Грушева // Історія релігій в Україні: науковий щорічник. – Львів: Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії; вид-во «Логос», 2014. – Кн. II. Історія. – С. 228-234; Хоружий Г. Католицька церква перед викликами сучасності / Григорій Хоружий // Історія релігій в Україні: науковий щорічник. – Львів: Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії; вид-во «Логос», 2014. – Кн. II. Історія. – С. 235-243; Гордієнко М. Лібералізм на тлі секуляризованої доби / Михайло Гордієнко // Історія релігій в Україні: науковий щорічник. – Львів: Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії; вид-во «Логос», 2014. – Кн. II. Історія. – С. 97-105; Єгрешій О. «Сакральні архетипи»: спроба традиціоналістського підходу на історичну ретроспективу / Олег Єгрешій // Карпати: людина, етнос, цивілізація. – Вип. 5. – С. 134-145; Йосипенко С. Теолого-політична проблема в ранньомодерній духовній культурі. Стаття друга: секуляризація / С. Йосипенко // Мультиверсум. Філософський альманах. Публікації Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. – К. Центр духовної культури. – 2006. – № 58; Козловський Ю. Церква та сучасний секуляризм / Ю. Козловський // Христова нива. – 1 (10). – 2013. – С. 3; Никитченко О. Секуляризація права / О. Никитченко // Актуальні проблеми держави і права. – 2007. – № 36. – С. 16-21; Чупис О. Секуляризаційні заходи урядів Росії у XVIII ст. / О.В. Чупис // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2013. – Вип. 35. – С. 36-42 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN>; Секуляризація як внутрішня проблема Церкви. Блог протоієрея Георгія Коваленка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://orthodoxy.org.ua/data/sekulyarizaciya-yak-vnutrishnya-problema-cerkvi.html>; Владика Мілан: «Повсюди у світі наступає секуляризація, коли люди гублять сенс святості» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakarpattya.net.ua/News/98166-Vladyka-Milan-Povsiudy-u-sviti-nastupaie-sekulyaryzatsiia-koly-liudy-hubliat-sens-sviatesti>; Секуляризація і секулярні процеси сучасності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studopedia.info/9-51365.html>; Владика Венедикт: теперішній світ вимагає від Церкви, щоб вона проповідувала Антихриста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/vladika-venedikt-teperishniy-svit-vimagaie-vid-cerkvi-shchob-vona-propoviduvala-antihrista>.

9. Коляструк О. Предмет історії повсякденності: історіографічний огляд його становлення у зарубіжній і вітчизняній історичній науці / О. Коляструк // Український історичний журнал. – 2007. – № 6 – С. 181; Удод О. Методологічні проблеми історії повсякденності / О. Удод // Матеріали V Конгресу МАУ. – 2005. – С. 383; Підгасцький В. Мікроісторія: варіант окреслення пізнавального простору у прикладенні до історії України ХХ ст. / В. Підгасцький // Матеріали V Конгресу МАУ. – 2005. – С. 369; Нагайко Т. Повсякденність як понятійна категорія історичного дослідження: осягнення інтерпретації / Т.Нагайко // Наукові записки з української історії: Збірник наукових статей. – Вип. 29. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – С. 4-12; Потапенко Я. Дослідження соціокультурного виміру людської тілесності в контексті генези історії повсякденності / Я. Потапенко // Наукові записки з української історії: Збірник наукових статей. – Вип. 29. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – С. 46-51; Корольова Г.І. Методологічні принципи дослідження повсякденного життя українського селянства у 1960-1980-х рр. / Г.І. Корольова // Матеріали всеукраїнської наукової конференції «Людина в струк-

турах повсякдення в історії України». – Луганськ, 26 листопада 2009 р. – Луганськ, 2009. – С. 73.

10. Мітинг під Верховною Радою: «Збережемо сім'ю в Конституції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/miting-pid-verhovnoyu-radoyu-zberezhemo-simyu-v-konstituciyi>

11. Нардепи знову не підтримали проект закону щодо заборони дискримінації на роботі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/nardepi-znovu-nepidtrimali-proekt-zakonu-shchodo-zaboroni-diskriminaciyi-na-roboti>

12. Парламент вирішив не вказувати у Трудовому кодексі проблематику сексуальної орієнтації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/parlament-virishiv-ne-vkazuvati-u-trudovomu-kodeksi-problematiku-seksualnoyi-orientaciyi>

13. Подія, що відкриває дорогу ідеологічній колонізації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/podiya-shcho-vidkrivae-dorogu-ideologichniy-kolonizaciyi-ukrayini>

14. Порушуючи закон, парламент проголосував за резонансні зміни до Трудового кодексу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/porushuyuchi-zakon-parlament-progolosuvav-za-rezonansni-zmini-do-trudovogo-kodeksu>

15. Порушуючи закон, парламент проголосував за резонансні зміни до Трудового кодексу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/porushuyuchi-zakon-parlament-progolosuvav-za-rezonansni-zmini-do-trudovogo-kodeksu>; Депутати таки «змусили» проголосувати за недискримінацію сексменшин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/deputativ-taki-zmusili-progolosuvati-za-nediskriminaciyu-seksmenshin>

16. Президент Петро Порошенко вимагає від парламенту законодавчого захисту сексуальних збоченців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/prezident-petro-poroshenko-vimagaie-vid-parlamentu-zakonodavchogo-zahistu-seksualnih-zbocheniv>

17. Рада Церков застерігає владу від зазіхання на сімейні цінності в новій Конституції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/rada-cerkov-zasterigaie-vladu-vid-zazihannya-na-simeyni-cinnosti-v-noviy-konstituciyi>; Рада Церков переконана, що Конституція повинна спиратися на моральні цінності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/rada-cerkov-perekonana-shcho-konstituciya-povinna-spiratisya-na-moralni-cinnosti>

18. Рада Церков пропонує розширити в Конституції цінності сім'ї та права на життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/rada-cerkov-proponuie-rozshiriti-v-konstituciyi-cinnosti-simyi-ta-prava-na-zhittya>; Всеукраїнська Рада церков представить свої поправки до Конституції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/vseukrayinska-rada-cerkov-predstavit-svoyi-popravki-do-konstituciyi>

19. У Зарваниці Глава УГКЦ виступив із закликом захистити сімейні цінності українського народу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/uzarvanici-glava-ugkc-vistupiv-iz-zaklikom-zahistiti-simeyni-cinnosti-ukrayinskogo-narodu>

20. «Як живе сім'я, так живе народ і так живе весь світ»: відозва Львівського митрополита РКЦ щодо змін в Конституції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/yak-zhive-simya-tak-zhive-narod-i-tak-zhive-ves-svit-vidozva-lvivskogo-mitropolita-rkc-shchodo-zmin>

21. Яковенко Н. Вступ до історії / Наталя Яковенко. – К.: Критика, 2007. – С. 17-21; Зашкільняк Л. Вступ до ме-

тодології історії / Л. Зашкільняк. – Львів : ЛОИМІО, 1996. – С. 73-80.

22. Яценюк: не буде змін до Конституції, які б підірвали духовність чи мораль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://catholicnews.org.ua/yacenyuk-ne-bude-zmin-](http://catholicnews.org.ua/yacenyuk-ne-bude-zmin-do-konstituciyi-yaki-b-pidrivali-duhovnist-chi-moral)

[do-konstituciyi-yaki-b-pidrivali-duhovnist-chi-moral](http://catholicnews.org.ua/glava-uryadu-obgovoriv-z-radoyu-cerkov-aktualni-pitannya-spiivpraci); Глава уряду обговорив з Радою Церков актуальні питання співпраці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/glava-uryadu-obgovoriv-z-radoyu-cerkov-aktualni-pitannya-spiivpraci>

Єгреншій Олег Секуляризаційні тенденції 2015 р. Український вимір: прояви і виклики

На думку автора, історична наука, застосовуючи екстраполяційний підхід здатна здійснити випуклий аналіз суспільних процесів, що відбуваються сьогодні. Побачити виразні позитиви, можливості, але й ідентифікувати виклики, що постають перед сучасною людиною. Бо сьогодні нерідко характерне втратою сакральних архетипів минулого, дистанціюванням від традиційних засад повсякденності історичних українців.

Прискіпливий погляд на повсякденність дозволить, на думку автора, окреслити ступінь секуляризації соціуму, а також екстраполювати отримані знання на сьогоднішній день. Секуляризація – значно випукліший, об'ємніший процес, який охоплює передусім повсякденне життя суспільства.

У статті автор намагається проаналізувати події суспільно-політичного життя України 2015 р. Зокрема розробку Конституційною Комісією нових частин Конституції, які стосуються прав людини та прийняттям Верховною Радою України, 12 листопада 2015 р., так званої антидискримінаційної поправки до Трудового кодексу України. На думку автора, ці вияви свідчать про секуляризацію, а відтак загрожують національній і релігійній ідентичності.

Ключові слова: історична наука, секуляризація, Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій, антидискримінаційна поправка до Кодексу законів про працю, «гендерна ідентичність», «сексуальна орієнтація»

Єгреншій Олег Секуляризационные тенденции 2015 г. Украинское измерение: проявления и вызовы

По мнению автора, историческая наука, применяя экстраполяционный подход способна осуществить выпуклый анализ общественных процессов, происходящих сегодня. Увидеть выразительные положительные качества, возможности, но и идентифицировать вызовы, стоящие перед современным человеком. Современный мир характеризуется потерей сакральных архетипов прошлого, дистанцированием от традиционных основ повседневности исторических украинцев.

Придирчивый взгляд на повседневность позволит, по мнению автора, определить степень секуляризации социума, а также экстраполировать полученные знания на современность. Секуляризация – более выпуклый, емкий процесс, который охватывает прежде всего повседневную жизнь общества.

В статье автор пытается проанализировать события общественно-политической жизни Украины 2015 г., в частности разработку Конституционной Комиссией новых частей Конституции касающихся прав человека и принятием Верховным Советом Украины, 12 ноября 2015 г., так называемой антидискриминационной поправки в Трудовой кодекс Украины. По мнению автора, эти проявления свидетельствуют о секуляризации, и угрожают национальной и религиозной идентичности.

Ключевые слова: историческая наука, секуляризация, Всеукраинский Совет Церквей и религиозных обществ, антидискриминационная поправка к Кодексу законов о труде, «гендерная идентичность», «сексуальная ориентация»

Yegreshiy Oleg The secularization trends 2015: The Ukrainian dimension: displays and challenges

According to the author, the historical science, using Extrapolation approach can make a convex analysis of social processes taking place today. See expressive positive, opportunities, but also to identify the challenges facing modern man. For today often characterized by the loss of sacred archetypes of the past, distancing from traditional Ukrainian historical foundations of everyday life.

Meticulous routine will look at the author's opinion, to outline the degree of secularization of society and extrapolate knowledge in the present. Secularization – much more prominent, more volume process, which covers primarily the everyday life of society.

The article tries to analyze the events of social and political life of Ukraine 2015 Constitutional Commission, in particular the development of new parts of the Constitution relating to human rights and the adoption by the Verkhovna Rada of Ukraine, November 12, 2015, the so-called anti-discrimination amendments to the Labor Code of Ukraine. According to the author, these expressions indicate secularization and therefore threaten national and religious identity.

In March 2015 President of Ukraine Petro Poroshenko created the Constitutional Commission and laid it on her task of ensuring broad public and professional discussion of proposals for constitutional reform in Ukraine. All-Ukrainian Council of Churches and religious organizations directed to the Constitutional Commission proposals on improving the provisions of the Constitution of Ukraine.

According to religious leaders, the Constitutional Commission proposed new wording of the provisions on human rights and freedoms include serious threats to the family institution in Ukraine, the traditional Ukrainian society relationship of marriage as a union of man and woman, and form the basis for legalization unacceptable moral health and the natural development of the society of same-sex partnerships.

September 12, 2015 Ukrainian started collecting signatures for electronic filing of petitions to the President of Ukraine Poroshenko demanding withdrawal of the inadmissibility of the Constitution of Ukraine definition of marriage as a union

of man and woman and the inadmissibility of the Constitution of Ukraine the emergence of a new definition of «sexual orientation» and protection requirements human life from conception to natural death.

Considerable discussion publicity received by the Verkhovna Rada of Ukraine the draft new Labour Code in November 2015 ultimately 12 November 2015 the Parliament of Ukraine introduced anti-discrimination amendment to the Labour Code. Although the November 10, 2015 the Verkhovna Rada of Ukraine has repeatedly rejected the draft law «On amendments to the Labor Code of Ukraine (concerning the harmonization of legislation in the sphere of combating discrimination of EU law)», the President of Ukraine Petro Poroshenko urged parliamentarians to adopt Yet the so-called anti-discrimination amendment to the Labour Code.

On entering Verkhovna Rada of Ukraine anti-discrimination amendment to the Labour Code, 12 November 2015, sharply reacted representatives of religious organizations and churches.

Keywords: *historical science, secularization, All-Ukrainian Council of Churches and religious organizations, anti-discrimination amendment to the Labour Code, «gender identity», «sexual orientation»*

Рецензенти:

Димчик Рафал, д.і., ад'юнкт

Шитюк М.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 05.01.2016 р.